

Zájmy v mezinárodní politice – národní zájmy

Mezinárodní politika a **roviny analýzy**: systémová, státu, individua, vnitrostátní aktéři.

Mezinárodní politika

jako **politika** probíhající **mezi státy**?

(*realistické pojetí – skutečné „tradiční“ národní zájmy*)

- *stát jako racionální aktér – jediná jednotka analýzy, vnitřně homogenní černá skříňka*
- *co jsou zájmy státu? – základní + prostředky k jejich dosažení*

jako **politika** probíhající **v mezinárodním prostředí**? (Řím)

(*„liberální“ pojetí – jde o zájmy (v mezinárodním prostředí)*)

- *pluralita aktérů, mnoho jednotek analýzy, nutnost dostupnosti rovin, transnacionální vztahy, odmítnutí klasické racionality – **koncept reálné racionality***
- *aspekt demokratické legitimacy – model zprostředkování zájmů*

Uspořádání aktérů

Aristokratický model

- *romantismus, koncert velmocí*
- *malá skupina osvícených rozhodovatelů,*
- *problém absence práva na zásah do ZP pro ostatní subjekty*

Demokratický model

- *moderní a postmoderní kontext*
- *obrovské, neomezené množství aktérů intervenujících, včetně transnacionálních vazeb*
- *problém nedokonalé, subjektivní, omezeně racionální tvorby ZP všemi subjekty*

Racionalita

- aktér má potřebné **informace**, umí je **vyhodnotit**, formuluje všechny možné **alternativy** jednání, volí **objektivně** nejlepší z nich (tu která nejlépe vede k dosažení NZ)

- aktér nemá potřebné informace, neumí je vyhodnotit, formuluje jen některé z možných alternativ (instituce), volí subjektivně a nedokonale.

(**racionální ignorace, groupthinking, byrokratický model** rozhodování, **organizační procedury**)

Stát

- samostatně **objektivně existující entitou**, má vlastní potřeby, prostě existuje (byť 150 let)
- **prostředkem** jednotlivých (vnitro)státních subjektů k uspokojování jejich potřeb, vzniká na základě uvědomění si vhodnosti takového uspořádání

(problém státní vs. národní – stranou pozornosti)

Národní zájem

Hans Morgenthau: „*zájem určující politické jednání v určité časové epoše, založený na politickém a kulturním kontextu v rámci něhož je zahraniční politika formulována.*“

Zájem relevantních (státních, vnitrostátních) subjektů realizovaný v mezinárodním prostředí.

Další vymezení:

Zahraněční politika – cíle zahraniční politiky - průnik žádoucího a možného (nezařazeno)

Srovnání „objektivistického“ a empiricko-analytického přístupu

Vybrané problémy (zkoumání národního zájmu)	Národní zájem v „objektivistickém“ pojetí	Národní zájem v rámci „empiricko-analytického“ přístupu
Kde vzniká	Existuje v mezinárodním prostředí. Do politiky vstupuje v momentě artikulace.	V rámci procesů ve vnitrostátním prostředí.
Z čeho vychází	Z povahy a objektivních charakteristik mezinárodního prostředí.	Z individuálních a skupinových zájmů.
Artikulace	Popis objektivně existujících daností – vyvození implikací.	Prosazení zájmu do politického procesu individui a skupinami
Agregace	Shromáždění interpretací a posouzení jejich shody s objektivními podmínkami a danostmi.	Zobecnění na úroveň pro kterou je realizace v mezinárodním prostředí reálná.
Zprostředkování	Státník jej pozná a následně prosazuje (výchozí bod je objektivní skutečnost – výsledek je politika jako projev této skutečnosti).	Politická reprezentace převádí preference z vnitrostátní roviny do zahraniční politiky a mezinárodně-politických procesů.
Smysl	Být vodítkem, měřítkem úspěšnosti i racionality mezinárodní politiky země.	Prostředek realizace zájmů vnitrostátních subjektů v mezinárodním prostředí – umožnění či usnadnění jejich uspokojení.

Možné vědecké přístupy k analýze problému národního zájmu

Vědecký přístup	Význam a role národního zájmu	Klíčový výzkumný problém	Problém konstituování
Realistická tradice	Výchozí / objektivní kategorie pro zahraniční politiku, ta je nástrojem realizace daného a neměnného základního národního zájmu (obvykle přežití státu).	Zjištění národních zájmů konkrétní země a hledání optimálních cest k jejich naplnění – formulování dílčích (operačních) zájmů a politik k jejich dosažení.	Není zkoumatelným problémem – národní zájem existuje objektivně a nezávisle na vůli aktérů.
Subjektivistický přístup	Analytický nástroj k vysvětlení proč národy jednají tak jak jednají v rámci mezinárodních vztahů.	Jaké zájmy jsou definovány jako zájmy národní, kteří aktéři je za takové považují, v rámci jakých procesů jsou agregovány a realizovány.	Jde o subjektivní představy o národním zájmu, které se jím stávají v okamžiku prosazení do politické agendy.
Sociologizující přístup	Vychází ze sociologické interpretace institucí jako je národ (národní projekt), rituál, společné vědomí, historie, tradice, potřeba identifikace či socializace v rámci skupiny	(Národní zájem – je to, co národu prospívá) Je třeba identifikovat určení (funkce) instituce „národ“ a zjistit jaké cíle a jaké jednání (směřující k jeho naplnění) mu odpovídá.	Národní zájem je výstup zkoumání otázky: které zájmy odpovídají vymezeným funkcím sociálních institucí?
Politická věda	Zájem je ústředním pojmem politických procesů. Mezinárodní prostředí je jen další dimenzí zprostředkování zájmu v politickém systému.	Zabývá se (národním) zájmem jako výstupem politických procesů probíhajících mezi politickými institucemi.	Zájem (potenciálně národní) je artikulován sociálními subjekty, je formulován způsobem umožňujícím jeho uchopení v rámci politických procesů a je politickým systémem v agregované podobě přijat.